SACRAMENTALIZARE *VERSUS* EVANGHELIZARE[1]

Pr. Cristinel FODOR
Institutul Teologic Romano-Catolic din Iaşi[2]

Sumar: Tema pe care o tratează autorul articolului ar dori să contribuie la realizarea acelor lucruri la care Biserica invită în mod repetat: să înnoim celebrările liturgice, pregătirea pentru sacramente şi dezvoltarea harurilor primite în ele, pentru ca, prin sacramente, credincioşii să intre în comuniune cu Sfânta Treime, să experimenteze participarea la natura divină şi, în felul acesta, prin ei să se zidească Biserica, drept semn şi realizare a prezenţei lui Dumnezeu în lume. După o prezentare teoretică a acestora, autorul trece la analiza lor practică, adică la analiza modului în care pregătirile pentru primirea sacramentelor devin roditoare. Astfel, autorul tratează despre modul în care îi privim pe cei ce cer sacramentele, despre durata pregătirilor şi despre alcătuirea unui model de pregătire conform prescripţiilor Bisericii, despre unele reguli de respectat la prima întâlnire, despre felul de adresare faţă de necredincioşi cu ocazia administrării sacramentelor, încheind cu mistagogia primei întâlniri. Apoi, sunt rând pe rând analizate, prin prisma acestor premise, pregătirea pentru primirea sacramentelor şi modalitatea administrării lor.

Cuvinte-cheie: sacramente, pregătire, administrare, mistagogie, Botez, Euharistie, Căsătorie, Mir, Ungerea bolnavilor, Preoţie, preot, Biserică.

Summary: The theme that treats the author would like to contribute to those things which the Church invites repeatedly: to renew our liturgical celebrations, preparing for graces received in the sacraments and developing them for the sacrament, the faithful enter into communion with the Holy Trinity, to experience participation in the divine nature and, thus, they should be built by the Church as a sign and realization of God's presence in the world. After a theoretical presentation of their authors proceed to analyze their practice, that is to analyze how the preparations for receiving the sacraments become fruitful. The author deals with how we look at those who ask for the sacraments, how long preparations and the creation of a model of training as prescribed by

[1] Prelegere după Tomka Ferenc, *Pastoraţia sacramentală şi „noua evanghelizare”*, Banatul Montan, 2008.

[2] Pr. Cristinel Fodor s-a născut la 14 iunie 1963 în Oneşti – Bacău. A absolvit Institutul Teologic din Iaşi în anul 1989. A fost sfinţit preot la 25 iunie 1989. A urmat studii postuniversitare între 1 septembrie 2000 şi 1 septembrie 2002 la Institutul Pontifical „Teresianum” din Roma, Italia, unde a obţinut licenţa în teologie spirituală. Este director spiritual şi profesor de teologie spirituală la Institutul Teologic din Iaşi începând cu 1 octombrie 2002. Email: cfodor@itrc.ro

the Church, about some rules to be followed in the first meeting, how to address unbelievers during the administration of the sacraments, ending with mystagogy of the first meeting. Then, one by one analyzed in the light of these premises, preparing to receive the sacraments and how they are administered.

Keywords: sacraments, training, administration, mystagogy, Baptism, Eucharist, Marriage, Confirmation, Anointing of the Sick, Holy Orders, the priest, the Church.

Aşadar, mergeţi, faceţi ucenici din toate naţiunile,
botezându-i în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh,
învăţându-i să ţină toate câte v-am poruncit (*Mt* 28, 19-20).

Cu aceste cuvinte, Isus Cristos, înainte de se înălţa la cer şi a se aşeza de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl (cf. *Ef* 1,20), i-a trimis pe ucenicii săi să proclame Vestea cea Bună în lumea întreagă. Ei reprezentau un mic grup de martori ai lui Isus din Nazaret, ai vieţii sale pământeşti, ai învăţăturii sale, ai morţii şi, mai ales, ai învierii (*Fap* 1,22). Misiunea era enormă, peste posibilităţile lor. Ca să-i încurajeze, Isus le-a promis şi l-a trimis pe Duhul Sfânt, focul iubirii lui Dumnezeu, care „să-i înveţe tot adevărul" (*In* 16,13).

Duhul Sfânt este la originea Bisericii, care prin natura sa este misionară. Transformaţi de darul Duhului Sfânt, ucenicii s-au împrăştiat în lumea întreagă şi au vestit „evanghelia lui Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu" (*Mc* 1,1), succesorii lor au continuat această misiune, care rămâne actuală până la sfârşitul veacurilor. Cât timp există Biserica, trebuie să vestească evanghelia venirii Împărăţiei lui Dumnezeu, învăţătura Domnului şi Învăţătorului ei şi, mai ales, persoana lui Isus Cristos.

În ultimele decenii, începând cu 1983, s-a vorbit despre urgenţa *noii evanghelizări*. Noua evanghelizare este adresată mai degrabă celor care s-au îndepărtat de Biserică în ţările vechi creştine, dar şi în ţările unde Vestea cea Bună a fost anunţată în veacurile mai recente, dar până acum nu a fost primită suficient, aşa încât să transforme viaţa personală, familială şi socială a creştinilor. Este vorba despre o mare provocare pentru Biserica universală. Din această cauză, Sanctitatea Sa Benedict al XVI-lea, după ce a ascultat părerea confraţilor în episcopat, a decis convocarea celei de a XIII-a Adunări Generale Ordinare a Sinodului Episcopilor pe tema: *Noua evanghelizare pentru transmiterea credinţei creştine*, ce va avea loc de la 7 la 28 octombrie 2012.

Tot din această cauză, prin Scrisoarea pastorală *Familia, legământ de iubire, leagănul vieţii şi sanctuarul iubirii*, dată la Iaşi, 25 oct. 2010, Prea Sfinţitul Petru Gherghel chema întreaga dieceză, începând cu prima duminică

din Advent (28 noiembrie 2010), la un an pastoral dedicat familiei şi căsătoriei creştine, având ca moto: *„Familie, devino ceea ce eşti!”*, cuvinte luate din exortaţia apostolică *Familiaris consortio* (nr. 17).

Familia şi Căsătoria creştină vor sta în centrul atenţiei timp de trei ani, până la solemnitatea *Cristos, Regele Universului* 2013. Fiecare dintre aceşti trei ani va avea o direcţie care va fi tratată în cateheze, omilii, conferinţe şi va fi urmărită în acţiunile pastorale. Astfel, *în primul an*, planul pastoral va avea ca scop *Apropierea Bisericii de familie*. În *al doilea an*, acţiunile pastorale vor urmări *Apropierea familiei de Biserică*. Tema celui de-*al treilea an* va fi: *Biserica şi familia, oglinda Sfintei Treimi*.

În acest sens au fost gândite şi temele zilelor de *Formare permanentă* a preoţilor, iar tema pe care vreau să o dezvolt vrea să răspundă la întrebarea foarte clară: **pastoraţia trebuie să se orienteze asupra primirii sacramentelor, sau asupra dorinţei de a face din candidat un membru viu al Bisericii? Ce urmărim: să *sacramentalizăm*, sau să *evanghelizăm*?**

Da, trebuie să urmărim, în primul rând, *evanghelizarea*, dar nu se poate evangheliza dacă mai întâi nu ne evanghelizăm noi înşine, dacă nu suntem noi mai întâi obiect al evanghelizării, după cum spunea Fericitul papă Ioan Paul al II-lea. Şi explica: *„Să ne hrănim cu Cuvântul lui Dumnezeu pentru a fi «slujitori ai Cuvântului» în misiunea de a evangheliza: aceasta este cu siguranţă o prioritate pentru Biserică la începutul noului mileniu, pentru că numai un om transformat de legea iubirii lui Cristos (scoasă din evanghelie) poate să facă o adevărată convertire a inimilor şi a minţii altor oameni, a mediului, a naţiunii sau a lumii. Transformarea omului devine astfel izvor al mărturiei aşteptate de lume. Ea se rezumă, înainte de toate, în iubirea faţă de aproapele”*.

Sfântul Părinte concentrează deci re-evanghelizarea personală în practica iubirii în care stă toată Legea şi Profeţii. Iubire pe care el o înţelege trăită de fiecare, dar şi reciproc între mai multe persoane.

Aşadar, să începem! Fiecare creştin „se întâlneşte” cu sacramentele. Creştinii credincioşi trăiesc taina adâncă a sacramentelor în viaţa personală, în familie, în viaţa parohiei lor; ei experimentează în aceste semne vii, dătătoare de viaţă, iubirea care se dăruieşte a Mântuitorului Cristos.

Noutatea pastoraţiei sacramentale – şi a teologiei sacramentale din zilele noastre – constă în faptul că ea priveşte sacramentele pe baza unor criterii noi. De ex.:

– ea nu mai vorbeşte doar despre şapte sacramente, ci vede aceste mistere într-o perspectivă mai amplă (Cristos, Biserica, cele 7 sacramente, Cuvântul lui Dumnezeu, comunitatea, omul credincios, iubirea).

– consideră cele şapte sacramente în relaţia lor cu Biserica: adică nu consideră cele şapte sacramente *ca daruri sfinte independente,* ci ca instrumente ale unirii cu Isus, care *sunt menite să zidească Biserica*. În acest context, este evident ceea ce Biserica ne învaţă astăzi că sacramentele sunt *izvoarele „noii evanghelizări”*; fiindcă misiunea lor este de a hrăni comuniunea în Isus a credincioşilor, a Bisericii, şi, din comunitatea iubirii apărută astfel, din unitatea divină, lumea îl poate recunoaşte pe Dumnezeu (*In*, 17,22)[3].

Tema devine interesantă şi prin faptul că ne ocupăm de probleme în care şi punctul de vedere al Bisericii a cunoscut o transformare în ultimele decenii. De acest aspect se leagă şi faptul că pastoraţia deceniilor trecute a avut puţine teme care *să fi declanşat dispute atât de aprinse* în rândul preoţilor şi al credincioşilor, sau chiar mai mult, în cercurile mai largi ale societăţii, precum problematica administrării sacramentelor.

Ca urmare a acestui fapt, cei care au studiat teologia acum câteva decenii şi acţionează pe baza acesteia procedează în mai multe privinţe *altfel* decât ar trebui, în conformitate cu modul de gândire actual al Bisericii. Acest lucru ne obligă *să înţelegem* logica practicii de odinioară; pe de altă parte, *să putem arăta* cerinţele noi ale vremurilor schimbate.

Observăm că mulţi primesc sacramentele <u>fără destulă pregătire</u>. În astfel de cazuri ne putem bucura că în cineva s-a trezit interesul pentru lumea divină, dar ne doare când simţim că misterele, care înseamnă atât de mult pentru noi, sunt atinse în mod nedemn.

În alte cazuri suferim când avem impresia că în cineva s-a trezit interesul sincer pentru lumea supranaturală, dar <u>nu a primit suficient ajutor</u> de la preoţi, de la Biserică, de la creştini, pentru a găsi drumul spre Biserică. Sacramentul nu a devenit pentru acea persoană poartă de intrare în Biserică. Aceste probleme sunt prezente în viaţa fiecărui creştin viu şi, într-un mod aparte, sunt problemele pastoraţiei.

Conform concepţiei Bisericii de după Conciliu, evanghelizarea *este îndatorirea* tuturor creştinilor, respectiv, în primul rând, *a comunităţii creştine.* Rolul preotului este de a-i aduna pe credincioşi, de a-i uni.

Tema pe care o voi trata ar dori să contribuie la realizarea acelor lucruri la care Biserica invită în mod repetat: **să înnoim celebrările liturgice, pregătirea pentru sacramente şi dezvoltarea harurilor primite în ele**, pentru ca, prin sacramente, credincioşii să intre în comuniune cu Sfânta Treime, să experimenteze participarea la natura divină şi, în felul acesta, prin ei să se zidească Biserica, drept semn şi realizare a prezenţei lui Dumnezeu în lume (***EiE*** 49, 70).

[3] Vezi EdE 22, 26

Principiile Conciliului tridentin s-au realizat după vreo 150 ani, iar numeroase principii ale Conciliului al II-lea din Vatican încă nu au pătruns în practica de la noi nici în primii ani ai mileniului al treilea. Reprezintă o mare provocare pentru preoţi, pentru candidaţii la preoţie şi pentru colaboratorii pastorali, în mileniul al treilea, să-şi clădească practica pastorală sacramentală pe concepţia actuală a Bisericii asupra acestor lucruri.

Studenţii la teologie învaţă multe la seminar. Dar se întâmplă ca tainele teoretice ale credinţei să nu prindă rădăcini într-o persoană: modul nou al Bisericii de a vedea lucrurile şi sacramentele nu determină în suficientă măsură modul ei de gândire. Când persoana ajunge în pastoraţie, „se afundă" în acel făgaş pe care îl cunoaşte din copilărie, sau pe care îl vede la preoţii mai vârstnici. De aceea, trebuie să cunoaştem cu răspundere sporită îndrumările actuale ale Bisericii pe această temă.

Conform concepţiei Conciliului, considerăm cele 7 sacramente în felul următor: scopul lor nu este, în primul rând, SFINŢIREA *INDIVIDULUI – nu reprezintă o devoţiune individuală –, ci construirea Bisericii*, CONSTRUIREA TRUPULUI LUI CRISTOS. Ţelul lor este *să întemeieze **Biserica sacrament** – care este instrumentul principal al noii evanghelizări*[4], să hrănească Biserica, pentru ca ea să devină ceea ce trebuie să fie, adică: a) Cristos, b) icoana Sfintei Treimi, imaginea ei pe pământ. Astfel – în comunitatea iubirii –, Biserica va fi sacramentul unităţii, al Sfintei Treimi pentru lume (*LG* 1; *SC* 2; *EdE* 22-23; *In* 17,21).

Sarcinile legate de sacramente *reprezintă partea importantă a activităţii pastorale.* Aici preotul se întâlneşte cu cele mai multe persoane *care caută-întreabă, nesigure în credinţa lor.* Atunci se deschide oportunitatea de a invita, de a se adresa celor care caută.

În cele ce urmează, să căutăm răspuns la mai multe întrebări legate de acest aspect:

a) Oare *cine* este îndreptăţit, după *ce fel de pregătire* şi *în ce condiţii să primească sacramentele*?

b) Cum se poate conştientiza mai bine în pastoraţie faptul că scopul sacramentelor este edificarea Bisericii (sacramentul de bază); respectiv că <u>pastoraţia **nu** trebuie să se orienteze asupra primirii sacramentelor, **ci** asupra deziderаtului de a face din candidat un membru viu al Bisericii</u>?

c) Ce putem face, pe lângă conştientizarea teoretică, pentru ca un număr cât mai mare dintre cei care solicită sacramentele să devină membri activi ai Bisericii?

d) Ce formă poate lua, în cazul fiecărui sacrament, mistagogia corectă, *îngrijirea ulterioară eficace?*

---

[4] Vezi *EdE* 22, 24.

Teologia, respectiv oficiul de învăţătură al Bisericii, a încercat în decursul istoriei şi până în zilele noastre să cuprindă în diferite moduri, cu diverse imagini, noţiuni, esenţa Bisericii. Între acestea, **ecleziologia comunitară** descoperită la Conciliu are un mesaj decisiv în legătură cu sacramentele, precum şi pentru pastoraţie.

(A fost nevoie de un întreg parcurs istoric pentru a depăşi o viziune a parohiei care o reduce prea mult la *comunitate de cult*, unde se celebrează liturghia, se administrează sacramentele şi se desfăşoară funeraliile, în timp ce rămâne pe plan secund aspectul esenţial al *koinoniei* – faptul de a fi comunitate vie a Poporului lui Dumnezeu.)

Ce înseamnă ecleziologia comunitară? Să rezumăm, în formularea Conciliului, respectiv a lui Ioan Paul al II-lea: *NMI* 42-43 (vezi *LG* 1.9).

Porunca cea nouă a lui Isus este: *„Să vă iubiţi unii pe alţii, cum v-am iubit şi Eu pe voi... Prin aceasta vor cunoaşte toţi* că sunteţi ucenicii mei, dacă veţi avea dragoste unii pentru alţii" (*In* 13,34). Aceste cuvinte ale lui Isus formulează caracterul de semn sacramental al Bisericii.

Isus nu a spus despre *nici un sacrament* că lumea îl va recunoaşte din el pe Dumnezeu, ci doar despre *comunitatea* devenită unitate în Cristos: *„Ca să cunoască lumea că Tu m-ai trimis*" (*In* 17,23). Acesta este ţelul suprem al Bisericii.

Conciliul al II-lea din Vatican formulează sarcina pastorală: pregătirile pentru sacramente trebuie să conştientizeze în cei care cer sacramentele *dimensiunea comunitară* a sacramentelor! (vezi *SC* 2.27.42.48) Preoţii să nu aibă ca ţel doar să administreze cuiva un sacrament, *ci să caute ca acea persoană să se şi integreze în comunitatea bisericească* (v. *EiE* 50).

Şi decretul Conciliului despre *viaţa şi slujirea preoţilor* a prevăzut că „îndatorirea de păstor nu se limitează numai la grija faţă de credincioşi la modul *individual*; ea se extinde, mai ales, la *formarea* unei autentice *comunităţi* creştine" (*PO* 6).

- *Conform părerii Papei Ioan Paul al II-lea*, pastoraţia mileniului al III-lea are ca singură îndatorire centrală formarea *„spiritualităţii comunitare*"; iar aceasta este condiţia pentru eficacitatea pastoraţiei (*NMI* 43)

Dacă scopul primordial al pastoraţiei este ca din credincioşii reuniţi întru Cristos să se formeze comunitatea creştină, Biserica, care este sacrament pentru lume, atunci pastoraţia sacramentelor este fundamentul şi culmea pastoraţiei şi al evanghelizării. (*v. căs. la orice oră*)

PROBLEME PRACTICE

După formele obişnuite de pastoraţie care s-au dovedit funcţionale (dar uneori golite, devenite mecanice) trebuie să găsim forme noi, un limbaj nou, cu care să ne adresăm omului de astăzi. Şi aceasta constituie o parte a „noii evanghelizări”.[5]

Tema centrală a pastoraţiei sacramentelor este **modul în care devin roditoare pregătirile noastre**: cum sunt conduşi candidaţii *către credinţă, mai mult chiar, în comunitatea creştină*; respectiv: cum pot fi conduşi către sacramente chiar şi cei care cer aceste semne sfinte aproape în necunoştinţă de cauză.

Preoţii zilelor noastre trebuie să pornească spre zonele societăţii străbătute de secularism, individualism, globalizare, pluralism – cu smerenia credinţei: şi cu acea convingere că Dumnezeu este înscris în sufletul oamenilor din toate timpurile.

Cum îi privim pe cei care cer sacramentele?

Una dintre cele mai importante şi permanente practici ale pregătirii pentru munca de pastoraţie trebuie să fie curăţarea sufletului nostru de judecata emisă asupra altora, de supărare şi să ne însuşim mereu chemarea Sfintei Scripturi: *„Să nu judeci pe nimeni!”*; *„Fiecare să-l considere pe celălalt mai presus de sine!”* (*Fil* 2,3).

În zilele noastre, marea parte a celor care cer sacramentele nu o fac dintr-o convingere religioasă matură, ci dintr-o intuiţie religioasă sau din respect pentru tradiţii. (Problema este semnalată şi de documentele Bisericii – v. *FC* 68; *DGC* 58.)

În legătură cu pastoraţia celor care cer sacramentele fără a avea experienţă în domeniul credinţei ne întâlnim cu două modele *extreme* (după cum am văzut deja), ceea ce dă naştere la două atitudini diferite:

- *În primul caz se simte neputinţa* faţă de candidaţi. Cel care îi pregăteşte nu ar vrea să-i supere (şi nici să-i îndepărteze şi mai mult de Biserică). El se sprijină pe părerea că sacramentele au efect „necondiţionat”, „opus operatum”, fapt ce va compensa lipsa credinţei. *Deci, cerând o pregătire minimă (sau nici atât), el administrează* sacramentul.
- *În cealaltă extremă* cad cei care afirmă că harul sacramentelor devine „roditor” doar prin ***credinţă***, dar au puţină speranţă că aceşti candidaţi şi-ar asuma o pregătire mai îndelungată. De aceea, *vorbesc* cu aceştia *fără încredere, uneori în mod respingător*, şi, astfel, cu ocazia primei întâlniri, *îi sperie* pe cei mai mulţi (care apoi participă la sacramente, fără condiţii, în parohia învecinată).

---

[5] Şi cărţile cardinalului Ratzinger sunt pătrunse de spiritul „Noii Evanghelizări”.

De multe ori auzim că o persoană care cere sacramentele s-a îndepărtat cu amărăciune de parohia X, pentru că l-a simțit dur şi neîncrezător pe preotul care, asemenea unui judecător, înşira în fața persoanei motivele pentru care o consideră imatură pentru a participa la sacramente şi îi arăta condițiile pe care ar trebui să le îndeplinească pentru acest lucru. Astfel de relatări „iritate" ale respectivelor întâlniri exagerează de cele mai multe ori. Dar nu se pune la îndoială faptul că o parte dintre preoții noştri au acumulat atâtea experiențe negative în acest domeniu, încât îi privesc cu reținere pe candidații la care constată lipsuri religioase; şi, astfel, la prima discuție, neîncrederea îşi pune deja amprenta.

- Apare şi *„calea de mijloc" a pastorației.* La baza acesteia stă speranța că în candidatul la sacramente se ascunde o căutare autentică a lui Dumnezeu; iar sarcina preotului este de a îngriji şi dezvolta cu iubire acest minuscul germene dumnezeiesc (de la caz la caz, cu fermitatea evangheliei).

Oricât de vagă ar fi motivația religioasă cu care cineva cere sacramentele, să-l primim cu încredere. Această încredere nu vrea să sugereze *superficialitatea pregătirii pentru sacramente,* dimpotrivă, dacă păstorul spiritual crede în setea de Dumnezeu ascunsă în sufletul celui care i se adresează, atunci *îndrăzneşte să-l invite* la pregătirea serioasă, respectiv (la timpul potrivit) şi la integrarea în viața Bisericii.

Şi *Familiaris Consortio* îi îndeamnă în mod deosebit pe preoți să se ocupe de *pregătirea temeinică* a logodnicilor, dar precizează în plus că, în situațiile-limită ale lumii de azi, Biserica îi „îngăduie la sacramente şi pe aceia care nu sunt perfect pregătiți" (68): pe cei care primesc valorile căsătoriei creştine, dar pe calea credinței au făcut abia primii paşi.

Durata pregătirilor

În pastorația din dieceza noastră – urmând directivele episcopului – este în formare o practică; aceasta cere ca cei interesați să se prezinte cu cel puțin 3 luni înainte de primirea sacramentelor, iar preoții să-i invite pe cei care cer sacramentele la întâlniri-discuții în număr de 6-8-10 etc. (*Cartea Sinodală* 226§ 5. *Cât priveşte durata acestei pregătiri apropiate pentru Căsătorie, să fie un timp mai îndelungat, de circa trei luni, şi în mod gradat să se treacă de la actualele trei sau patru întâlniri la un număr mai mare, prevăzând, pe cât este posibil, şi un moment de spiritualitate sau de reculegere, dacă este cazul, la nivel zonal.*)

După ce pastorația a descoperit importanța pregătirii mai temeinice pentru sacramente, a încercat mai întâi să îndeplinească aceste cerințe prin *cursuri* (*cursurile logodnicilor*). În ultima vreme a devenit limpede faptul că acest lucru este util, dar nu suficient. Aceste cursuri pot oferi

cunoştinţe importante, dar luate în sine nu sunt suficiente să conducă spre credinţa *vie*, respectiv *spre viaţa bisericească.* Cateheza poate fi *stearpă* „dacă cel căruia i se administrează sacramentele nu este primit într-o comunitate care trăieşte din credinţă” (*Catechesi Tradendae 24)*. Ioan Paul al II-lea şi sinodul european rezumă în documentul intitulat *Ecclesia in Europa* direcţia înnoirii:

- „*Nu-i suficient* ca *adevărul* şi harurile să fie oferite cu propovăduirea cuvântului şi *cu administrarea sacramentelor*:
- acestea trebuie şi primite, adică *ele trebuie trăite,*
- *şi trebuie făcută integrarea în viaţa comunităţilor bisericeşti”* (*EiE* 49).

Cum este alcătuit un model de pregătire, în conformitate cu prescripţiile Bisericii?

a) Păstorul spiritual trebuie să conştientizeze că scopul cursurilor nu este doar comunicarea cunoştinţelor, ci pornirea spre credinţă şi intrarea în legătură cu Biserica. Deci aceste „cursuri” trebuie să îmbrace asemenea forme încât să ofere ajutor pentru paşii făcuţi în direcţia credinţei şi a Bisericii.

b) În primul rând, trebuie clarificate cu ei problemele de bază ale credinţei – şi ei trebuie conduşi spre practicile de bază ale vieţii conform evangheliei (iubirea aproapelui, rugăciunea, pocăinţa etc.), la fel cum trebuie ajutaţi să ajungă în legătură cu Biserica (cu parohia). Doar în paralel cu acestea vom putea ajunge să vorbim apoi despre sacramentul respectiv.

c) Primul pas al înnoirii (şi eficientizării) pregătirilor pentru sacramente: dacă se poate, să anulăm *pregătirile cu câte o persoană* (conduse de un preot sau de câte un laic), ţinute între patru ochi sau în grup. Cei care astăzi mai fac astfel de pregătiri să ia alături de ei câţiva credincioşi de vârstă şi condiţie de viaţă apropiată cu aceea a candidaţilor.

Câteva reguli pentru prima întâlnire

În primul rând, păstorul trebuie să fie *uman*.

a) Primirea cu toată iubirea: „Lăudat să fie Isus” sau „Bună ziua, ce doriţi?”; „Bine aţi venit! Ne bucurăm că aţi venit!”.

b) „Bucuraţi-vă cu cei care se bucură şi plângeţi cu cei care plâng” (Rom 12,15).

c) Pregătirea pentru vocea răstită.

Cuvintele tensionate pot fi domolite, dacă răspundem cu pace. Să simţim starea sufletească a celuilalt om: să încercăm s-o facem a noastră şi să răspundem armonizând cu sufletul său.

d) Să fim precauţi cu folosirea termenilor bisericeşti.

e) Din spatele biroului?
f) Înregistrarea datelor şi înmânarea „promisiunilor”.

Câteva probleme esenţiale pentru primele discuţii

Uneori depinde de lucruri mărunte ca la primele discuţii candidatul să se simtă chemat sau, dimpotrivă, lezat.

a) Cum se poate face chemarea spre o pregătire sacramentală mai îndelungată?

Gândeşte-te care ar fi modalitatea de a chema la aşa ceva, încât candidatul să nu protesteze instinctiv, ci să se simtă invitat! *Nu despre condiţii să vorbim!* Să prezentăm pregătirea ca *pe o posibilitate* (căci aşa este cu adevărat!) prin care *am vrea să-l ajutăm* pe candidatul la sacramente să facă cunoştinţă cu liturgia sacramentelor şi cu tainele aflate în spatele acesteia.

b) Cum putem face mai atractivă cunoaşterea credinţei ?

Candidaţii vin cu mai multă plăcere la pregătire dacă aceasta se dovedeşte a fi interesantă, având mesaje pentru ei. Cum se poate formula *frumuseţea creştinismului?* Există vreo valoare, căutată de omul de astăzi, pe care o poate găsi tocmai în creştinism?

c) A căuta cuvintele „afirmării” (şi reacţia noastră la învăţăturile greşite).

Baza oricărui dialog, mai ales cel al primelor întâlniri, este: să evităm controversele şi *să găsim „ceea ce ne leagă”, la care să putem spune „da”* (krishna, sau yoga, „new age”).

d) A cere iertare pentru combaterea atacului. Trebuie să exersăm cuvintele prin care cerem iertare.

Felul de a ne adresa necredincioşilor cu ocazia administrării sacramentelor

a) Cum ne adresăm necredincioşilor

Este o problemă caracteristică la cununii, la înmormântări, de asemenea, la sfintele liturghii, la care vin şi rudele celor ce participă la sacramente (sau ale celor decedaţi).

Introducerea decretului privitor la căsătorie prevede următoarele:

> Păstorii spirituali să acorde o atenţie deosebită celor ce sunt prezenţi la liturghia căsătoriei sau ascultă evanghelia, însă nu sunt catolici, ori sunt astfel de catolici care nu participă deloc sau foarte rar la sfânta jertfă a liturghiei, ba, mai mult, posibil să-şi fi pierdut şi credinţa. Oricum, preoţii trebuie să propovăduiască evanghelia lui Cristos pentru toată lumea (OCM 9).

Această declaraţie trebuie aplicată pentru toate cazurile asemănătoare.

Cum să ne adresăm necredincioşilor prezenţi? Întâi de toate, să facem regulă de viaţă din faptul că *dorim să ne adresăm* lor. Să nu facem ca şi când ar fi prezenţi doar credincioşii şi ar fi posibil să folosim doar noţiuni religioase.

Pentru fiecare taină există o formulare religioasă sau catolică şi există şi o formulare umană, care, de asemenea, conţine taina religioasă. În prezenţa necredincioşilor să căutăm acea taină umano-divină aflată în legătură cu sacramentul sau cu binecuvântarea şi, pornind de la ea, formulând-o şi pe înţelesul necredincioşilor, să ajungem la Vestea cea Bună a lui Isus. Acest lucru este primit cu gratitudine de cei prezenţi, care nu sunt religioşi, pentru că descoperă în ea iubirea adresată lor, pornind către ei. Şi, astfel, ei pot primi un îndemn evanghelic care li se adresează.

b) Felul de adresare pentru necredincioşi în sfânta liturghie

Cei prezenţi la sfânta liturghie, nepracticanţi, în general, nu ştiu ce au de făcut, mai ales la împărtăşanie. Mulţi dintre ei, văzând că toată lumea merge la împărtăşanie, se duc şi ei.

Preoţii care celebrează liturghia sunt neliniştiţi când văd necredincioşi la sfânta liturghie (mărturisesc asta în repetate rânduri), pentru că se tem că aceştia vin să se împărtăşească şi este greu să-i trimiţi de acolo în acel moment.

Iar această comportare a noastră semnalează şi faptul că nu ne-am obişnuit să ne adresăm oamenilor, la nevoie, şi în acele momente ale liturghiei prielnice pentru acest scop. Decretele de după Conciliu invită de mai multe ori ca (prin posibilităţile date, respectând sacralitatea liturghiei) preotul *să se adreseze cu cuvinte familiare* celor prezenţi, să-i atragă la celebrarea sfântă. Aşa cum scrie în introducerea decretului la căsătorie, citat mai sus: să avem o grijă deosebită pentru persoanele care s-au îndepărtat de credinţă şi care vin la noi.

Dacă la sfânta liturghie vedem persoane neliniştite, sau care nu se poartă „liturgic”, să încercăm să înţelegem neliniştea în mediul străin lor; să-i mulţumim lui Dumnezeu că totuşi au venit; este o posibilitate să ne adresăm lor. Adresarea trebuie să fie în conformitate cu „tema” sacramentului sau, la înmormântări, cu „tema” liturgiei.

Să ne adresăm lor *deja la începutul liturghiei*. Să le spunem: „Liturghia este rugăciunea profundă a creştinilor. La prima vedere, multe simboluri nu sunt de înţeles pentru cei ce sunt rareori printre noi, dar invităm pe fiecare dintre cei prezenţi să facă linişte în suflet şi, astfel, să se alăture rugăciunii şi stării de linişte comune”. Să-i ajutăm pe cei prezenţi să se

gândească la taina dată conform temei liturgiei şi, pe scurt, să exprimăm în ce fel îi privesc şi pe ei aceste taine: fie că este căsătoria, botezul ori înmormântarea. (Să formulăm „numitorul comun”, acea rădăcină a tainelor, care, fiind în legătură cu evenimentul dat, se află în adâncul sufletului fiecărui om.)

Când ne pregătim pentru împărtăşanie ne putem adresa celor veniţi de departe aproximativ cu astfel de cuvinte: „Acum, acei catolici care s-au pregătit pentru împărtăşanie vor veni să se împărtăşească. Ceilalţi rămân la locurile lor. Dar această împărtăşanie este o ocazie pentru toţi cei prezenţi de a medita în linişte. Creştinii cred că atunci când, rugându-se, iau cu credinţă Pâinea se împlineşte în mod tainic promisiunea lui Isus: se unesc cu Iubirea Nemărginită a lui Dumnezeu, cu Isus (cu ocazia înmormântării, de exemplu, putem spune: cu Domnul Vieţii Veşnice, cu Cerul, acolo unde s-a dus fratele nostru/sora noastră). Şi pentru cei care nu se împărtăşesc, acest moment poate fi potrivit, pentru ca, în timp ce unii credincioşi se împărtăşesc, şi ei să mediteze în linişte. Să trăim cu toţii împreună taina că am dori să ne unim toţi cu Iubirea Nemărginită, am dori să ne hrănim cu Iubirea Nemărginită, cu Pâinea Vieţii Veşnice”.

După sfânta liturghie ar fi bine ca preotul sau un colaborator să se ducă spre persoana sau grupul celor „veniţi de departe”. Câteva cuvinte frăţeşti sunt primite de toată lumea cu recunoştinţă, atunci când se află într-un loc străin, pentru că îndepărtează stinghereala. (Cei veniţi de departe sunt deseori recunoscători pentru faptul că ne-am îndreptat cu atenţie spre ei.)

Se întâmplă ca preotul *să observe doar în timpul împărtăşaniei* că se apropie sau deja se află în faţa sa o persoană nepregătită. Cu iubire şi în şoaptă să întrebe: „Aţi fost la prima împărtăşanie?” Sau: „V-aţi pregătit acum prin spovadă?” Dacă persoana este nesigură, desenaţi o cruce pe fruntea sa şi şoptiţi-i la ureche: „După sfânta liturghie să mă căutaţi, ca să stăm de vorbă”. (Aceste cuvinte semnalează că nu vrem să-l trimitem cu „duritate” de acolo pe cel în cauză, ci că îl invităm la o discuţie.)

Îndatoriri după primirea sacramentelor (Mistagogia)

Biserica străbună i-a condus spre sacramentele iniţierii creştine doar pe indivizii deja integraţi în comunitatea bisericească. Dar, pe lângă aceasta, la fel de firesc a fost pentru ea faptul că, o dată cu primirea sacramentelor, nu s-a terminat îngrijirea spirituală.

Conducerea spre sacramente ar fi *în zadar*, dacă nu ar fi urmată de viaţa în Isus Cristos, de viaţa integrată în Biserică, care creşte şi se dezvoltă acolo în ea. *„Nu este de ajuns ca adevărul şi harul să fie oferite prin proclamarea cuvântului şi prin celebrarea sacramentelor”* – am citat din îndem-

nul apostolic EiE; cei care au primit sacramentele trebuie să fie introduşi *„în modul de viaţă specific creştinilor şi comunităţilor ecleziale. Aceasta este una dintre provocările cele mai mari care aşteaptă Biserica din Europa la începutul noului mileniu!”* (*EiE* 49; v. *DGC* 56, 69-72; 158-159; 253-254)

BOTEZUL: Model pentru o serie de discuţii

În schiţa care urmează vă prezentăm un model pentru o discuţie pregătitoare. Căror criterii trebuie să le acordăm atenţie?

1. Ceea ce, în general, se realizează: Am dori să predăm *cunoştinţe de bază* referitoare la credinţă şi la sacramente.
2. Ceea ce se omite de multe ori: Fiecare întâlnire să dea un imbold pentru *transpunerea în viaţă* a „cunoştinţelor” dobândite: candidaţii să primească o temă „care poate fi trăită”. (Scopul nu este doar dobândirea cunoştinţelor, ci pornirea spre viaţa creştină.)
3. Întâlnirea şi „cunoştinţele” predate devin interesante pentru participanţi, atunci când ele *răspund la întrebările lor*[6].
4. Cei care cer sacramentele au parte de *trăiri speciale*: să-şi primească locul în discuţie.
5. Să ne străduim să facem trimitere la taina sacramentului, la liturgia sacramentului şi, mai ales, la *obligaţia asumată*, precum şi la viaţa izvorâtă de aici.
6. Scopul discuţiilor este de *a conduce înspre comunitatea Bisericii.*

În cele ce urmează dăm un **model** pentru pregătirea pentru botez.

1. Cunoaşterea. Omul caută Infinitul
2. Dumnezeu şi rugăciunea
3. Biblia – revelaţia
4. Cred în Isus Cristos
5. Cred în Mântuitor
6. Sfânta Treime şi iubirea reciprocă
7. Sacramentele – botezul
8. Biserica
9. Despre educaţia creştină
10. Misiune (lumânare – haină albă)

Mistagogia care urmează MIRULUI

„După mir nu trebuie să înceteze îngrijirea celor miruiţi, ca *să se integreze tot mai mult în viaţa comunităţii parohiale*”.

[6] Şi principiul călăuzitor al Conferinţei Episcopale Italiene formulează astfel, referindu-se la logodnici: „Logodnicii au nevoie, în primul rând, ca cineva să le asculte impresiile. Fără povestirea impresiilor, cu greu porneşte în ei meditarea importanţei evenimentului trăit”.

Întreaga noastră pastoraţie trebuie să conştientizeze faptul că sacramentele nu sunt scopul final, ci staţii pe calea care duce spre Isus/Biserică. În mod deosebit trebuie conştientizat acest lucru în cazul mirului.

Pregătirea să se petreacă într-o grupă parohială, nu în cadrul orelor de religie din şcoală; pentru ca şi în acest fel să se împiedice automatismul prin care toţi merg la miruire, fără discernământ. Preoţii trebuie să asigure astfel de condiţii care să facă posibil ca prezentarea pentru mir *să izvorască dintr-o decizie personală* şi să nu fie motivată doar de „obiceiuri" ale familiei, ale şcolii, ale parohiei.

EUHARISTIA

„Jertfa euharistică este izvorul şi culmea întregii vieţi creştine" (*LG* 11) şi *„ale întregii evanghelizări"* (*EdE* 22). *„Celelalte sacramente şi toate operele de apostolat ale Bisericii sunt strâns unite cu Preasfânta Euharistie şi converg spre ea"*, spune canonul 897.

Se ştie faptul că până în sec. al XII-lea Biserica era considerată *corpus verum* al lui Cristos, în timp ce euharistia era considerată *corpus mysticum*. Mai târziu uzul acestor două expresii s-a inversat, iar accentul s-a pus pe „prezenţa reală" în euharistie, în înţelesul de *corpus verum*.

Dacă scopul „ideal" al pastoraţiei este acela de a colabora pentru ca credincioşii şi preoţii să devină deopotrivă „Isus" (vezi *Gal* 2,20; *Rm* 6,3-9), şi în El să devină o comunitate (*In* 17,22), trebuie să recunoaştem că mulţi vin la Biserică pentru „a asculta slujba", pentru a primi euharistia, pentru a se ruga, pentru a împlini porunca, pentru că aşa e tradiţia… Dar câţi o fac pentru a re-crea acea relaţie fraternă care ne face „Biserică", *ekklesia* – adunare –, care ne face să fim ca primii creştini, „o inimă şi un suflet"? Câţi intră în biserică cu acea dispoziţie de iubire faţă de toţi, care „atrage" prezenţa lui Isus Înviat în mijlocul comunităţii? Câţi sunt conştienţi că prima datorie, atunci când ne reunim în adunarea duminicală, este aceea de a compune Trupul mistic viu, mai înainte chiar de a ne hrăni cu Cuvântul său şi cu El Euharistie, convinşi că, dacă nu circulă iubirea între toţi, comunitatea nu mărturiseşte prezenţa lui Dumnezeu în mijlocul ei?

Taina Euharistiei semnalează şi conţine taina întregii pastoraţii a tuturor sacramentelor. În ea se găseşte taina ecleziologiei comuniunii, respectiv „a noii evanghelizări"[7].

Şi Papa Ioan Paul al II-lea îi cheamă pe păstorii spirituali ca în *planurile pastorale* să pună pe primul loc întâlnirea cu Euharistia (vezi *NMI* 29-36)[8].

---

[7] Vezi Mane Nobiscum 3, 4, s. Vezi NMI 30-31;42-43; EN 21,23.

[8] NMI vorbeşte aici şi despre conducerea spre sfinţenie, spre rugăciune – al cărei vârf este punerea în centru a Euharistiei.

Scopul Euharistiei ar fi următorul: să-i facă pe credincioşi să fie una, iar comunitatea să fie **sacrament.** Euharistia este izvorul ***unităţii*** Bisericii, al parohiei. Dar în câte locuri sunt conştienţi credincioşii, respectiv în câte locuri pastoraţia conştientizează că Euharistia nu este, în primul rând, sacramentul evlaviei *personale*, ci este sacramentul *comunităţii, al unităţii?* Dacă nu există *dorinţa radicală de unitate (de iubire şi acceptare reciprocă)* şi strădania în acest sens a credincioşilor, atunci vor fi multe împărtăşanii, dar comunitatea parohială va fi neputincioasă şi moartă (v. *EdE* 35; *NMI* 43).

Când preotul de astăzi vrea să aducă mai aproape de credincioşi taina Euharistiei, ea trebuie prezentată ca ***sacrament al comunităţii, al unităţii.*** Acolo va fi roditoare Euharistia, unde cu orice preţ există strădanie pentru clădirea relaţiilor comunitare – „*să vă iubiţi unii pe alţii, aşa cum v-am iubit şi eu pe voi*" –, a unităţii comunităţii (pusă în pericol în fiecare zi de egoismul nostru), chiar şi cu preţul renunţărilor, al crucii. Aceasta este vocaţia de astăzi a Bisericii.

Celebrarea Euharistiei este, prin natura ei, o sărbătoare comunitară. O dată cu declinul viziunii comunitare, „ascultarea sfintei liturghii" a devenit în multe locuri o obligaţie religioasă *individuală*. În interesul participării tuturor la liturghie, a crescut tot mai mult numărul liturghiilor de duminică; iar comunitatea s-a fărâmiţat: unii merg sâmbăta la liturghie, pentru a putea pleca în excursii – alţii „comandă" alte liturghii, acomodate la condiţiile de drămuire a timpului lor. Sfânta liturghie poate fi numită tot mai puţin o sărbătoare a comunităţii.

Ioan Paul al II-lea vorbeşte în scrisoarea sa apostolică intitulată *Dies Domini* despre faptul că ***liturghia de duminică*** *are putere şi misiune creatoare de comunitate* şi că preoţii trebuie să fie atenţi la acest lucru.

Dacă în liturghiile solemne devine vizibil faptul că aici sunt laolaltă familiile tinere, copiii lor şi cei mai în vârstă, cei handicapaţi şi intelectualii, tinerii şi vârstnicii, acest lucru prezintă realitatea Bisericii (unitatea ei). Atunci când Biserica a prescris în Conciliu ca ***sacramentele să fie*** *(pe cât posibil)* ***celebrate în cadrul unei sfinte liturghii comune***, a arătat tot în această direcţie.

Dacă Biserica este străbătută de conştiinţa faptului că sfânta liturghie nu este o devoţiune individuală, ci sărbătoarea comunităţii, atunci pastoraţia trebuie să-şi pună întrebarea în ce fel liturghia se poate transforma, în parohiile date (foarte deosebite între ele), într-un loc de întâlnire sacramental-comunitară a credincioşilor.

În oraşe această problemă este şi mai complexă decât la sate. Orăşenii, cu precădere locuitorii cartierelor, îşi petrec în mod regulat sâmbetele şi duminicile în satele părinţilor sau în casele lor de vacanţă. Cum să se integreze

în liturghia parohiei lor? Acest lucru este dăunător în mod deosebit pentru copiii care merg la orele de religie. Pentru cei care-şi petrec altundeva sfârşitul de săptămână, o oarecare soluţie sunt liturghiile de duminică seara, la care vin întorcându-se acasă. În cazul copiilor sau al celor care participă la sacramente, este de dorit ca cel puţin o dată pe lună familia şi copiii să participe la liturghia de la parohie, pentru a avea o relaţie cu comunitatea locală, cu preoţii lor.

Ne-am obişnuit, şi din multe puncte de vedere este şi corect, ca o anumită clasă de vârstă, o anumită grupă, să aibă o liturghie proprie, dar este mai important ca în viaţa comunităţii bisericeşti şi în evenimentele sale de vârf, cu precădere în sfintele liturghii, să se exprime faptul că suntem o comunitate, *că zidim unicul trup al lui Cristos*.

În oraşele mai mari este oportună întocmirea unor planificări comune ale parohiilor, ca într-una dintre biserici să se celebreze, de exemplu, o liturghie mai târzie duminica, la care să poată participa cei care sosesc acasă mai târziu. În mod asemănător putem întâlni cerinţa unor liturghii foarte matinale.

- *Pastoraţia parohiilor* trebuie să ţină cont şi de faptul că astăzi este atât de divers programul de lucru al credincioşilor, încât la fixarea momentului pentru liturghiile din cursul săptămânii nu este oportună doar respectarea „tradiţiei de secole”, ci trebuie verificat şi care moment anume ar fi adecvat şi pentru aceia care uneori ar dori să participe şi în timpul săptămânii la sfintele liturghii.

SACRAMENTUL POCĂINŢEI

În multe ţări europene se vorbeşte astăzi despre criza sacramentului pocăinţei. Unde însă este descoperit în spovadă izvorul, sacramentul credinţei, al vindecării, al puterii reînnoitoare a vieţii – prezenţa Mântuitorului, care ne ridică pe noi din păcatele noastre –, acolo apar adevăratul chip şi puterea adevărată a sacramentului.

Până acum, în faţa cercului larg de credincioşi, spovada a apărut ca şi cum centrul ei ar fi fost <u>păcatul</u>, adică mărturisirea şi iertarea „automată” care urma după aceasta, şi nu <u>convertirea</u>, adică înaintarea pe calea urmării lui Cristos (să ne gândim la spovezile de Crăciun sau de Paşti). Şi astăzi întâlnim oameni care, atunci când se spovedesc, după recunoaşterea păcatelor consideră că spovada s-a încheiat, fără să-şi planifice convertirea şi viaţa pe urmele lui Cristos.

Secole de-a rândul, pastoraţia a considerat spovada, în primul rând, ca un act *individual*; astăzi o privim şi ca acţiune *eclesial-comunitară*. Ea nu serveşte doar la curăţarea *individului*, ci *semnalează şi realizează* misiunea comunitară a Bisericii.

Din mulți penitenți şi din multe spovezi (mai ales de Crăciun şi de Paşti) *lipsesc elementele esențiale* ale sacramentului pocăinței. Îndatorirea principală a pastorației sacramentale este <u>să-i educe pe credincioşi astfel încât ei să ajungă la primirea eficientă a sacramentului</u>.

Fiecare sacrament poate să-şi exercite efectul atunci când este asigurată colaborarea credinciosului (*opus operantis*); respectiv dacă cel care primeşte sacramentul trăieşte ceea ce semnifică sacramentul (şi semnul acestuia). Dacă nu este reală convertirea inimii, „faptele pocăinței rămân neroditoare şi mincinoase”, spune CBC (1430).

Spovada este sacramentul reînnoirii vieții*, al mântuirii, al bucuriei*, care are drept scop să ne conducă la o *viață* tot mai *unită* cu Isus şi pe calea sfințeniei.

Direcțiunea spirituală

În epoca noastră, mulți caută căile mai profunde ale vieții spirituale. În acelaşi timp, oamenii se plâng că nu găsesc conducători spirituali cu care să-şi discute problemele şi ajung să adere la secte, respectiv la grupări cu orientări spre mistica asiatică sau la cele de tipul New Age.

Numeroase documente bisericeşti mai recente indică direcțiunea spirituală drept <u>cea dintâi sarcină a pastorației</u>.

Rădăcina tuturor înnoirilor Bisericii a constituit-o dăruirea totală lui Dumnezeu. Invers, originea oricărei decăderi este diminuarea dăruirii totale lui Dumnezeu. Condiția reînnoirii Bisericii este conducerea personală a sufletelor!

Conform părerii papilor Ioan Paul al II-lea şi Benedict al XVI-lea, <u>scopul noii evanghelizări</u>, primul obiectiv al planurilor pastoral-spirituale, este de <u>a ne conduce pe noi înşine şi pe cei încredințați nouă spre viața în unire cu Cristos, spre sfințenie</u> (v. *NMI* 30-31; *DCE* 16-18). Instrumentul esențial pentru atingerea acestui scop este *direcțiunea spirituală*.

Un mare număr de preoți îşi doresc de multe ori cifre mari (o mare masă de oameni la sfânta liturghie, o mare audiență la cateheze) sau se ocupă tocmai de mulțimi. „*Evangelii Nuntiandi*” însă scrie următoarele: „Este nevoie să vorbim mulțimii, dar, în afară de propovăduirea publică a evangheliei, va fi întotdeauna nevoie şi de cealaltă formă de transmitere: *de la om la om*... Şi Domnul nostru a practicat de multe ori acest lucru... şi apostolii au făcut aşa...” (*EN* 45.46; v. *DpPMV* 36)

Cine vrea să muncească pentru reînnoirea parohiei sau pentru înființarea comunității, pentru aprofundarea acesteia, trebuie să ştie că aceasta **nu** începe cu masele, ci printr-o relație *personală* cu 1-2-3 persoane, prin aprofundarea spirituală. Iar iubirea personală „investită în ei” va creşte de sute de ori.

În sens mai larg vorbim despre direcţiune spirituală în cazul celor care se spovedesc cu regularitate la acelaşi preot, sau în cazul celor care merg la un director spiritual care nu este preot şi care primesc cu regularitate sprijin pentru progresul spiritual. *Îndatorirea* confesorului *la fiecare spovadă* este *de a-l ajuta pe cel ce se spovedeşte să se înnoiască continuu*[9].

Cei care încep viaţa religioasă trebuie să parcurgă anumiţi paşi de bază. Primele trepte sunt următoarele:

1. Rugăciunea făcută cu regularitate – de ex., rugăciunea de seară;

2. mai târziu: spovada lunară – respectiv făcută cu regularitate, împărtăşania duminicală;

3. seara – mulţumirea şi examinarea conştiinţei, dimineaţa – oferirea zilei lui Dumnezeu.

4. Timp de mai mulţi ani, aceste trei puncte au corespuns concepţiei mai vechi, dar nu corespund, de ex., enciclicei noi a Papei Benedict al XVI-lea, care a fost scrisă în concepţia spiritualităţii epocii noastre. În ce constă deci prima sau a doua îndatorire spre care trebuie să invite conducătorul spiritual?

„Iubirea aproapelui este un drum de întâlnire cu Dumnezeu, iar închiderea ochilor în faţa aproapelui înseamnă să devii orb în faţa lui Dumnezeu". (DCE 16) Direcţiunea spirituală corespunzătoare concepţiei epocii noastre *fixează printre primele îndatoriri: iubirea duşmanului sau a omului „dificil"* – respectiv iubirea aproapelui. Atât începătorul, cât şi cel „avansat" ajung, deopotrivă, cel mai aproape de Dumnezeu prin practicarea concretă a iubirii aproapelui!

5. Cel de-al doilea principiu de bază este al Papei Ioan Paul al II-lea şi al Conciliului: Direcţia principală a vieţii spirituale este *construirea relaţiei, a comunităţii*. Deci de primii paşi ţine reglementarea relaţiilor familiale, comunitare – căci în acestea se realizează iubirea, pe ele se bazează viaţa întru Isus.

UNGEREA ŞI ÎNGRIJIREA BOLNAVILOR

Îngrijirea bolnavilor ţine de esenţa spiritualităţii creştine şi a pastoraţiei parohiale. În prima sa enciclică, *Deus Caritas Est*, Papa Benedict al XVI-lea invită la o nouă responsabilitate în această privinţă. „*Biserica nu poate să neglijeze slujirea carităţii, după cum nu poate neglija nici sacramentele, nici Cuvântul*", scrie papa, altminteri L-ar propovădui pe Dumnezeul iubirii fragmentar şi insuficient. Slujirea sfântului Maslu, precum şi îngrijirea pastorală a bolnavilor, a muribunzilor şi a membrilor familiilor ţine deci de misiunile esenţiale ale slujirii pastorale; împrospătarea acestora aduce un nou elan în viaţa pastorală, în viaţa parohiei.

---

[9] V. *PO* 5

Spiritul sfântului maslu şi păstorul spiritual

Cea mai directă *îndatorire pastorală* la administrarea maslului este să-l chemăm pe bolnav la credinţa în ceea ce semnifică maslul. Toate sacramentele sunt *sacramente ale credinţei:* iar pentru cel care le primeşte, ele sunt roditoare atunci când cerem harul lui Cristos crezând în puterea acestora.

Sfântul maslu *semnalează harul întăritor al lui Dumnezeu*. Preotul trebuie să îndrăznească să vorbească despre următoarele:

a) despre puterea spirituală pe care bolnavul o primeşte din puterea mântuitoare a lui Cristos, prin sacrament şi prin rugăciunea Bisericii;

b) despre *întărirea trupească*. În mulţi creştini trăieşte concepţia unilaterală despre ungerea bolnavilor, conform căreia aceasta dă putere doar sau în primul rând pentru ca bolnavul să suporte boala şi pentru o moarte bună. În realitate, maslul este *sacrament vindecător*: chiar „materia sa", ungerea cu ulei, semnalează vindecarea;

c) Documentul care defineşte rânduiala sacramentului precizează, de asemenea, că în acest sacrament Biserica „îi încurajează pe bolnavi *să-şi asume voluntar comuniunea cu suferinţa şi moartea lui Cristos* şi, astfel, să ducă înainte binele Poporului lui Dumnezeu"(5).

Îngrijirea bolnavului şi a mediului său

În cazul fiecărui bolnav să observăm patru cerinţe de bază:

1. Dorinţa de a fi iubit; şi, din acest motiv, bolnavul se plânge mult, eventual pomeneşte de moartea sa; dar şi în acest fel vrea să atragă spre el iubirea celorlalţi.

2. Caută rostul vieţii sale: Pentru ce trăiesc? De ce sufăr? Dacă nu-l asigurăm pe cel bolnav de faptul că acum este, în mod special, co-părtaş al Mântuitorului suferind şi nu-l încurajăm să-şi ofere boala (pentru tineri, pentru vocaţii, pentru sufletele în suferinţă etc.), el se poate considera cu uşurinţă ca om de o valoare redusă. Semnul acestui fapt este că începe să-şi reducă relaţiile personale: „Nu trebuie să fiu vizitat, lăsaţi-mă în pace", spune el.

3. Orice bolnav, chiar şi cel necredincios, are nevoie de iertare, de aceea, vorbeşte cu plăcere despre trecutul său, despre greşelile sale, despre păcatele sale. Să-l asigurăm că Dumnezeu este milostiv şi iartă totul (v. *Lc* 15,11-32).

4. În final, bolnavul îşi caută ţelul: Ce va fi cu mine? Unde voi ajunge după ce mor? Să-l asigurăm că viaţa omenească tinde spre Dumnezeu şi să-i vorbim despre rai, despre faptul că raiul este aproape. Este dureros dacă credincioşii (poate şi ca urmare a unor lipsuri de credinţă ale pastoraţiei, ale comunităţii credincioşilor) nu au ajuns, cât timp au fost sănătoşi,

la recunoaşterea faptului că viața de pe pământ este „viața veşnică deja începută”.

Întărirea celor apropiați bolnavului

Trebuie să ne îngrijim de cei apropiaţi bolnavului, prin a-i invita: pe de o parte, să înțeleagă formele de manifestare ale bolii, pe de altă parte, să încerce să vadă în membrul familiei lor pe Cristos cel suferind-muribund: atunci se deschide pentru ei posibilitatea marii întâlniri cu Isus (iar bolnavul nu va mai fi doar o povară).

Ceea ce le putem spune în mod rațional pentru înțelegerea bolii este:

1. să suporte cu înțelegere tulburările emoţionale ale bolnavului, iritabilitatea, indispoziția sa;

2. că este perturbată şi funcționarea centrală a bolnavului (percepţia, capacitatea de recunoaştere): vederea, auzul, pipăitul se pot deteriora (prezintă funcționare diminuată sau mărită), eventual poate avea loc şi o deteriorare calitativă (percepţie irațională, iluzii sau chiar percepția fără stimuli, halucinații etc.);

3. că pot fi perturbate şi fenomenele instinctive, ca, de ex., lipsa apetitului sau lăcomia, problemele legate de somn, clătinarea echilibrului instinctelor sexuale etc.;

4. că poate fi perturbată şi activitatea voluntară a bolnavului: nesiguranță, incapacitate de decizie, senzația de a fi la discreția cuiva;

5. că sunt frecvente tulburările de mişcare, de vorbire, de gândire şi de conştiinţă.

Preoţii trebuie să acorde atenție acestor perturbări şi să-i îndemne pe cei apropiaţi la înțelegere şi iubire. De la caz la caz, se poate arăta şi bolnavului cauza unor perturbări, dacă se apreciază că acest lucru este util. Dar în fiecare caz să sublinieze că Dumnezeu îl iubeşte pe cel bolnav în orice nesiguranță a lui şi vrea să îndrepte totul spre binele său (de ex., şi slăbiciunea, în aşa fel încât îl invită să se încredinţeze numai lui Dumnezeu).

Viaticul

Sacramentul muribunzilor nu este ungerea bolnavilor, ci Euharistia: viaticul (*Viaticum*). Obligația spirituală a credinciosului aflat în orice pericol de moarte este participarea la sfânta împărtăşanie.

Obligația preotului este de a veghea ca primirea sacramentului să nu sufere întârziere, ci credincioşii să participe la el pe deplin conştienți (27). Obligația *parohului* este vizitarea şi îngrijirea [spirituală] cu regularitate a bolnavilor (42-43).

În ceea ce priveşte împărtăşirea cu regularitate, mulţi oameni vârstnici merg zilnic la liturghie, la sfânta împărtăşanie, şi apoi, dintr-o dată, lipsesc de la locul lor obişnuit. De multe ori se observă abia după una-două săptămâni că au căzut la pat. Aceşti bătrâni care se împărtăşeau zilnic arată cât de mulţi ar dori sfânta împărtăşanie zilnic şi pe patul lor de suferinţă, însă nici nu îndrăznesc să-i ceară acest lucru preotului supraîncărcat cu probleme.

Pastoraţia noastră trebuie să facă mai mult în acest sens, încât la împărtăşirea bolnavilor să fie cooptaţi cât mai mulţi colaboratori laici şi, prin aceasta, să se ofere întărire pentru cei suferinzi. Iar cei care îndeplinesc această sfântă slujire a administrării sacramentelor se îmbogăţesc ei înşişi în haruri, prin această îndatorire.

După apariţia *OUI* trebuie să existe în parohii grupuri pentru vizitarea bolnavilor şi pentru împărtăşirea lor cu regularitate (cu aprobarea episcopului). Iar acest lucru serveşte cu adevărat nu numai bolnavilor, ci, chiar mai mult, celor care administrează împărtăşania, ba chiar şi comunităţii bisericeşti.

Administrarea în comunitate a sfântului Maslu

În contrast cu practica de odinioară, una dintre cele mai importante înnoiri ale *OUI* este că deschide o posibilitate pentru administrarea *solemnă, comunitară*, a sacramentului, „în biserică sau într-un alt loc potrivit”, care poate avea loc în cadrul sfintei liturghii sau al liturgiei cuvântului (86-92).

O înnoire semnificativă o constituie şi faptul că maslul poate fi primit şi de către persoanele bolnăvicioase şi de către bolnavii pe care boala nu-i ţintuieşte la pat. În parohii trebuie să devină firesc faptul ca ***bolnavii care se pregătesc pentru internarea în spital*** să primească sfântul maslu înainte de plecarea lor, în cadrul liturghiei din cursul săptămânii. Ideal ar fi dacă ar participa la acea liturghie şi la primirea sacramentului toţi cei apropiaţi bolnavului.

Există un principiu adevărat şi înţelept, care, încetul cu încetul, devine maximă în Biserica noastră: despre Isus Cristos să vorbeşti doar atunci când eşti întrebat, dar să trăieşti aşa încât să fii întrebat. Concluzia este limpede: trebuie <u>să fim prezenţi printre oameni</u> cu gândirea noastră creştină şi cu stilul nostru de viaţă. Preoţii, colaboratorii pastorali trebuie să fie, în primul rând, prezenţi printre oameni, să fie în familii, printre bolnavi: nu cu încercări de convertire fanatice, dezamăgitoare, ci cu zâmbetul lor, cu iubirea lor care arată interes şi cu o cunoaştere temeinică a credinţei. Atunci <u>vor fi întrebaţi</u>. Şi atunci bolnavii înşişi vor cere sacramentele sau mângâierea credinţei, respectiv între preot şi bolnav se va forma o relaţie

de aşa manieră încât va apărea posibilitatea oferirii sacramentelor, fără nici o forţare.

ÎNGRIJIREA VOCAŢIILOR PREOŢEŞTI

Îndatorirea pastoral-spirituală legată de sacramentul preoţiei este, în primul rând, îngrijirea vocaţiilor, respectiv trezirea vocaţiei.

Îngrijirea vocaţiilor este o parte esenţială a activităţii pastorale a Bisericii, mergând mână în mână cu aceasta, este elementul principal al întregii pastoraţii" (*Pdv* 34).

*a) Impedimentele: raţionalismul individualism. materialismul practic şi cel existenţialist. s*e destramă *familia* şi se denaturează adevăratul sens al *sexualităţii* umane: Şi *în interiorul Bisericii* ne întâlnim cu *fenomene negative* care au efecte asupra vieţii preoţilor şi asupra evaluării vocaţiei: *tendinţele* (liberale-postcomuniste) *care atacă Biserica, preoţii.*

b) Fenomene pozitive

Alţi factori ai epocii noastre trezesc în oameni conştiinţa demnităţii personale, precum şi deschiderea către valorile religioase, către Evanghelie şi spre slujirea preoţească. „Se întăresc dorinţa de adevăr şi de pace, responsabilitatea oamenilor faţă de lume şi faţă de natură; cresc solidaritatea între popoarele lumii şi strădania pentru clădirea unei ordini mondiale noi şi drepte".

Se deschid posibilităţi noi în faţa evanghelizării şi a vieţii bisericeşti. Se răspândeşte cunoaşterea Sfintei Scripturi; în mulţi *tineri se trezeşte dorinţa de spiritualitate*: ei vor să experimenteze rugăciunea, întâlnirea personală cu Cuvântul lui Dumnezeu în Sfânta Scriptură, şi de aceea vor să studieze teologia.

Ministrarea ca domeniu special al îngrijirii vocaţiilor

a) Principiile de bază ale întâlnirilor cu ministranţii

1. Scopul să nu fie doar ca cineva să stea lângă altar, ci să urmărim *zidirea unei relaţii* spiritual-amicale serioase cu băieţii, educarea lor corectă.
2. Întâlnirile *să aibă* o parte *de joc*, *de mişcare*, dar şi o parte spirituală religioasă, de învăţare.
3. Baza vieţii grupei să fie faptul că aceia care îi conduc pe ministranţi – şi îndeosebi preotul – să aibă *iubire* pentru aceşti băieţi.

b) Practica întâlnirilor

1. În îngrijirea serioasă a ministranţilor este nevoie de *întâlniri regulate cu ministranţii*: nu doar în perioada de pregătire, ci şi în cea următoare.
2. *Pregătirea ministranţilor* pentru examinare reprezintă începutul educaţiei lor. Aceasta trebuie să fie serioasă şi să-i introducă în tainele sfinte, potrivit vârstei lor. Ei trebuie să atingă acel stadiu în care simt că se pregătesc pentru o îndatorire sfântă – pentru slujirea lui Isus.
3. *Formarea vieții lor* este un element important al acestor întâlniri. Tema permanentă a întâlnirilor să fie motivarea ministranţilor (ocazional, un schimb de experienţă), pentru ca ei să trăiască în iubirea activă pentru Isus şi pentru semenii lor.
4. *Inițierea.* În cursul unei pregătiri de câteva luni, candidaţii îşi însuşesc (pe cât posibil, cu ajutorul unui conducător al ministranţilor) noţiunile de bază necesare pentru ministrare şi modul ministrării – apoi vor da un examen în faţa preotului şi a conducătorilor ministranţilor.

Poate avea un efect educativ bun, în cazul în care candidaţii vor începe să ministreze parcurgând anumite trepte ale acestei activităţi: aproximativ cu o lună înainte de examen să înceapă să participe o dată în cursul săptămânii la sfânta liturghie – şi deja atunci pot să participe la pregătirea liturghiei. Acest lucru îi ajută să se pregătească pentru a veni la sfânta liturghie de dragul lui Isus, şi nu doar de dragul de a avea un „rol”.

După examen, timp de o lună, ei vor ministra la liturghiile din timpul săptămânii, apoi, dacă vin cu regularitate şi sunt consideraţi demni, vor fi iniţiaţi şi din acest moment vor începe să ministreze şi la liturghiile din sărbători. Iniţierea lor este bine să aibă loc duminica sau la o sărbătoare: astfel subliniem importanţa evenimentului.

Instrucţiunea *Redemptoris Sacramentum* din anul 2004 recomandă: „Este un fapt lăudabil *să menţinem tradiţia apreciată ca băieţi sau bărbaţi tineri*, care sunt numiţi ministranţi, să îndeplinească slujirea la altar ca acoliţi. Nu trebuie să uităm faptul că în decursul secolelor din rândul acestor băieţi a ieşit o uriaşă mulţime de slujitori ai altarului”. (Făcând referire la aprobarea anterioară, instrucţiunea adaugă: *„conform aprecierii episcopilor diecezani, pentru această slujire se pot admite şi fete şi femei”* *RS* 46.)

Îngrijirea vocaţiilor în timpul anilor de seminar

Îngrijirea vocaţiilor în anii de seminar este încredinţată episcopului şi educatorilor seminariştilor. Însă un rol important revine şi în continuare parohiei, preoţilor, familiei.

ÎNGRIJIREA PASTORALĂ A SACRAMENTULUI CĂSĂTORIEI

> Astăzi, mai mult ca oricând, Biserica consideră o îndatorire mai urgentă de a propovădui tuturor planul lui Dumnezeu despre căsătorie şi despre familie şi de a apăra bogăţia originară a acestui plan, în epoca prezentă a istoriei, când asupra familiei se năpustesc multe forţe care doresc să o nimicească sau cel puţin să o distorsioneze,

scrie Papa Ioan Paul al II-lea, rezumând materialul sinodului episcopilor despre familie (*FC* 3).

Volumul de documente despre logodnă al Conferinţei Episcopilor Italieni declară că Biserica trăieşte într-o astfel de epocă în care *„a venit vremea să gândească altfel despre logodnă"*, despre familie; şi a venit vremea ca pastoraţia pregătirii pentru căsătorie, care ajută apoi la dezvoltarea sacramentului, să se înnoiască în totalitate[10].

Situaţia celor care se pregătesc pentru căsătorie în zilele noastre

Pastoraţia care se ocupă de căsătorie, de logodnă, trebuie să se confrunte cu acea lume în care trăiesc cei care se pregătesc pentru căsătorie şi cei căsătoriţi.

Societatea liberală a epocii noastre pune în faţa copilului, a tânărului, idealul răstălmăcit despre libertate: educă generaţiile care cresc pentru „libertatea" drogului şi sexualitate libertină. În ziua de astăzi copilul mai învaţă iubirea dezinteresată, atentă la celălalt?

Cum îşi imaginează mulţi tineri căsătoria în vremurile noastre? Unii trăiesc în relaţii ocazionale; alţii trăiesc împreună, dar nu vor să încheie căsătorie pe viaţă; unii ar vrea să se căsătorească, dar nu îndrăznesc, pentru că nu sunt siguri că nu intervine vreun obstacol neaşteptat din cauza căruia totuşi trebuie să se despartă; conform părerii unora, fără căsătorie pot rămâne mai liberi etc.

În acelaşi timp, un mare număr de boli psihice (în primul rând, la femei) semnalează rezultatul dăunător al nesiguranţei, al relaţiilor trecătoare; copiii prezintă într-o proporţie tot mai mare tulburări psihice şi deviaţii de comportament ca urmare a leziunilor apărute în căsătoria părinţilor.

Principiile de bază ale pregătirii pentru căsătorie

„Catehezele pregătitoare pentru căsătoria creştină trebuie reînnoite, dacă dorim ca sacramentul să fie primit cu o pregătire morală şi spirituală

---

[10] Biroul Naţional pentru Pastoraţia Familiei (şi Serviciul Naţional pentru Tineri) al Conferinţei Episcopilor Italieni, 7.

corespunzătoare, iar viața să fie trăită din acest sacrament" – formulează Papa în numele sinodului (*FC* 66).

Pastorația nu poate utiliza aceleaşi instrumente în pregătirea pentru căsătorie şi la îngrijirea căsătoriei ca în urmă cu 100 de ani.

Mai nou, conferințele episcopilor din diferite țări europene şi-au ridicat glasul pentru aprofundarea pregătirii logodnicilor, respectiv au publicat principii călăuzitoare pe această temă.

Conferința Episcopilor Italieni i-a invitat deja în 1969, 1973, 1975[11], 1993[12] pe preoți ca îngrijirea logodnicilor să urmeze spiritul catecumenatului: să fie suficient de lungă, în spiritul evangheliei, să intre în profunzimea tainelor căsătoriei şi ale logodnei, să fie legată de comunitatea parohială[13].

a) Forma actuală a pregătirii pentru căsătorie

Documentele bisericeşti ale epocii noastre arată că formele pregătirii sau ale cursurilor pentru logodnici rămase în uz în multe locuri până astăzi *nu mai corespund nevoilor epocii* şi ale pregătirii sacramentale. Prelegerile, seriile de prelegeri în sine, nu sunt suficiente pentru a aprofunda *credința* celor care cer sacramentul şi cu atât mai puțin pentru a-i integra *în viața Bisericii*.

Este nevoie de o astfel de pregătire care să-i introducă *în credința vie şi în comunitatea Bisericii*. În acest scop, este nevoie de timp şi de o „grupă de primire".

Îndatorirea imediată a pregătirii logodnicilor este deci, conform documentelor, aceea de a înființa (pe cât posibil, din perechi tinere căsătorite) o grupă de primire cu ajutorul căreia să-i conducem pe logodnici spre cunoaşterea credinței şi spre transpunerea ei în viață, precum şi spre legătura vie cu Biserica şi cu sacramentele.

b) Viitorul pregătirii pentru căsătorie

În perspectivă însă, pregătirea pentru căsătorie cere mult mai mult decât atât. „Mult mai intens trebuie să arătăm cât de urgentă este, în munca pastorală a Bisericii, îndatorirea de sprijinire a familiei. Toate eforturile noastre trebuie depuse pentru ca îngrijirea familiilor *să se bucure de prioritate*, pentru că *evanghelizarea viitorului depinde de familia-biserică"* –

[11] *Evangelizzazione e sacramenti* 1973; *Evangelizzazione e sacramento del matrimonio* 1975.

[12] Conferința Episcopilor Italieni: *Direttorio di pastorale famigliare*, Roma 1993, şi Biroul Național pentru Pastorația Familiei al Conferinței Episcopilor Italieni. Vezi Consiliul Pontifical pentru Familie: *Preparazione al sacramento del matrimonio*, Vatican 1996.

[13] Conferința Episcopilor Italieni: *Matrimonio e famiglia oggi in Italia* 1969.

scrie Ioan Paul al II-lea (*FC* 65). Congregaţia pentru Educaţie Catolică a trasat deja în 1995 drept sarcină a educaţiei preoţilor şi a învăţământului teologic aceea de a da mai multă greutate formării pastorale legate de căsătorie şi de familie[14].

Conform documentelor citate şi literaturii pastorale de specialitate, este nevoie deopotrivă ca întreaga pastoraţie şi toate categoriile de vârstă, luate în ansamblu, să se gândească la viitorul pregătirii pentru căsătorie. În cele ce urmează cităm din *Familiaris Consortio*, pentru că în spiritul acesteia au fost elaborate mai detaliat şi îndrumările conferinţelor episcopale[15]:

1. Pregătirea mai îndepărtată: Copiii de vârstă şcolară care merg la ore de religie să primească deja şi ei „o asemenea formare spirituală şi catehetică, menită să le explice căsătoria ca misiune şi să nu fie uitată nici posibilitatea că viaţa poate fi pe deplin dăruită lui Dumnezeu prin preoţie sau călugărie” (*FC* 66).

2. Pregătirea mai apropiată:

> Pregătirea mai apropiată – împreună cu cateheza corespunzătoare vârstei – poate fi considerată ca un *catecumenat* care conţine pregătirea deosebită pentru sacrament. Catehezele de pregătire pentru căsătorie trebuie înnoite, dacă dorim ca sacramentul să fie primit cu o pregătire morală şi spirituală corespunzătoare şi ca cei care-l primesc să trăiască din el.
>
> Nu trebuie să uităm nici să-i pregătim pentru apostolatul familiei, pentru colaborarea cu alte familii; să-i pregătim pentru felul în care pot participa la grupe, asociaţii, mişcări şi iniţiative care sprijină valorile creştine şi umane ale familiei (*FC* 66).

3. *Pregătirea imediată:*

> Este util ca pregătirea imediată să aibă loc în lunile şi săptămânile de dinainte de încheierea căsătoriei; şi examinarea de dinainte de căsătorie, cerută de Dreptul canonic, a primit un nou conţinut, o nouă temă şi formă. De această pregătire, oricum importantă, au nevoie, mai ales, acei logodnici care prezintă lipsuri în probleme de învăţătură şi viaţă creştină.
>
> În pregătirea pentru căsătorie, asemănătoare catecumenatului – care poate fi percepută şi ca o cale ce conduce la credinţă –, în materia predată trebuie să se acorde loc misterului lui Cristos şi al Bisericii, harului, îndatoririlor căsătoriei creştine, dar trebuie să fie cuprinsă şi pregătirea pentru participarea conştientă şi activă la liturgia căsătoriei. Familiile creştine şi întreaga comunitate bisericească trebuie să-şi asume participarea la parcurgerea treptelor schiţate mai sus ale pregătirii logodnicilor pentru căsătorie.

---

[14] Congregaţia pentru Educaţia Catolică: *Direttive sulla formazione dei seminaristi circa i problemi al matrimonio e alla famiglia*.

[15] Faţă de aspectele pastorale ale *FC*, temele legate de logodnă au fost prelucrate mai detaliat de documentele citate ale Conferinţei Episcopilor Italieni despre familie şi logodnă.

c) Pregătirea colaboratorilor pentru viitor

În toate parohiile trebuie pregătit un plan pastoral în care să nu primească loc doar pregătirile schițate anterior, ci şi „instruirea" acelor tineri şi perechi tinere care să fie în stare să facă pregătire pentru căsătorie cu diferitele grupuri sau să colaboreze la aceasta în parohie.

Forma cea mai firească a acestei formări este ca pastorația să se îndrepte cu o atenţie deosebită spre tinerii care-şi trăiesc credința. Pe aceştia să-i conducă nu doar printr-o convorbire scurtă a logodnicilor, ci printr-un curs profund despre logodnă, care poate să-i facă apți pentru această îndatorire plină de responsabilitate[16].

Noul loc al logodnicilor în Biserică şi binecuvântarea lor

Documentele care se ocupă de pregătirea pentru căsătorie îndeamnă pastorația şi pe credincioşi, de asemenea, la o nouă descoperire a stării de logodnă.

a) Binecuvântarea logodnicilor

Teologia pastorală subliniază deja de un timp încoace că în comunitățile bisericeşti ar trebui să se acorde mai multă „demnitate" perioadei de logodnă, respectiv logodnicilor; pentru ca şi acest aspect să contribuie la pregătirea pentru sacramentul căsătoriei şi să scoată în relief frumusețea logodnei şi a căsătoriei creştine.

În mai multe țări (de ex., în Canada, în Franța, apoi în Italia, în Spania) s-a introdus deja de câteva decenii binecuvântarea logodnicilor, al cărei țel este de a face ca logodna să fie „problema" parohiei sau, în sens mai larg, a comunității: pentru ca parohia să sărbătorească împreună cu logodnicii această perioadă (după cum sărbătoreşte alături de catecumeni pregătirea pentru celelalte sacramente); iar logodnicii să simtă că ei se pregătesc pentru căsătorie însoțiți de rugăciunea Bisericii.

Însăşi Biserica universală ne încurajează spre această nouă concepţie prin faptul că în „*Cartea binecuvântărilor*", apărută în 1984, a fost inclusă formula de binecuvântare a logodnicilor (pag. 85).

Pregătirea pentru căsătorie

Spiritul tuturor prescripțiilor bisericeşti şi ale FC este ca *țelul principal al pregătirii să fie mereu conducerea către viața şi căsnicia întru Cristos*.

Prezentarea pentru efectuarea cununiei bisericeşti trebuie *să aibă loc cu cel puțin trei luni înainte*. Astfel se simplifică în mare măsură programarea orelor de pregătire.

---

[16] Vezi Conferința Episcopilor Italieni: *Direttorio di Pastorale Famigliare* 43-53.

Prezentarea pentru căsătorie *este acceptată doar atunci când este făcută de către logodnicii înşişi.* Prezentarea tinerilor este deja o bună ocazie pentru prima convorbire.

Cu ocazia prezentării *a) trebuie să cunoaştem intenția logodnicilor şi cultura lor religioasă* (de aceasta depind numărul şi tematica orelor de pregătire); *b)* trebuie să se clarifice dacă nu există *impedimente pentru căsătorie* (vezi dreptul canonic!); *c)* se cere *adeverința de botez* (cu o vechime maximă de cel mult 6 luni), respectiv se planifică procurarea acesteia; *d)* se înregistrează *datele în matricola logodnicilor*; *e)* se fixează termenele întâlnirilor pregătitoare şi data cununiei.

La începutul discuției *trebuie să clarificăm* care *este gradul de religiozitate al logodnicilor.*

În măsura în care *pregătirea logodnicilor are loc la altă parohie*, ei trebuie să aducă adeverință despre acest fapt. Atunci trebuie să discutăm cu ei dacă se vor spovedi şi împărtăşi şi unde anume.

Pregătirea imediată pentru căsătorie

În pastorația actuală este în formare practica ce prevede o pregătire formată din 8-12 întâlniri (există şi locuri cu mai puține întâlniri), prin care preoții se străduiesc să-i călăuzească pe calea credinței şi a apartenenței de Biserică pe cei care cer sacramentul.

a*) În cazul persoanelor practicante*, discuțiile se ocupă, în primul rând, de problemele sacramentului căsătoriei, ale vieții creştine de familie, precum şi de cele ale educației creştine (vezi *Ordo Matrimonii* 5).

b) În cazul celor care nu cunosc bazele credinței, trebuie să vorbim, în primul rând, nu despre „pregătirea pentru logodnici", ci *despre inițierea în credință*, respectiv despre pregătirea pentru sacramente.

„Logodnicii care prezintă lipsuri sau au greutăți privitor la problemele învățăturii şi vieții creştine... să participe la o pregătire pentru căsătorie *asemănătoare catecumenatului"* – scrie *FC*. „În materia predată trebuie să se acorde loc misterului lui Cristos şi al Bisericii, harului, îndatoririlor căsătoriei creştine, dar trebuie să fie cuprinsă şi pregătirea pentru participarea conştientă şi activă la liturgia căsătoriei" (66). „Căsătoria sacramentală se va amâna doar în cazul în care nici una dintre părți nu prezintă o intenție serioasă pentru pregătirea căsătoriei sacramentale, ci cei doi vor să facă acest lucru din considerente pur umane".

Materia pentru pregătirea logodnicilor pentru persoanele care deja şi-au însuşit bazele credinței. (Pentru pregătirea părinților *complet neinformați în problemele credinței*, am adus deja exemple în capitolul despre botez.)

1. Cunoaşterea. Indisolubilitatea căsătoriei. Facem cunoştinţă cu „sacramentul” căsătoriei, cu tainele sale, cu ritualul său. *Să-i invităm* să se prezinte (se pot prezenta în grupă unul pe celălalt, în câteva cuvinte: care este însuşirea pe care am îndrăgit-o în celălalt).

2. Unitate şi sexualitate în căsătorie: „îţi voi fi credincios/credincioasă în orice împrejurare, fericită sau nefericită...!”.

3. Copiii în familie. În ritualul căsătoriei, candidaţii fac promisiunea: *„Sunteţi pregătiţi să primiţi cu dragoste copiii pe care Dumnezeu va binevoi să vi-i dea şi să-i educaţi după legea lui Cristos şi a Bisericii Sale? (Da)”.* Cu siguranţă, cei doi s-au gândit deja la copii, la numărul lor. Poate au făcut deja un plan. Să vorbim despre această temă.

4. Despre familia şi educaţia creştină. În numele Bisericii, preotul îi întreabă pe părinţi: *„Sunteţi pregătiţi să-i educaţi după legea lui Cristos şi a Bisericii Sale?” „Da”.* Ce însemnă a educa după legile lui Cristos şi ale Bisericii?

5. Sacramentul, ceremonia căsătoriei, locul soţilor în biserică.